

Burgemeester & wethouders

Datum 14 februari 2023

Onderwerp

Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37

Wij willen

Inwoners laten meeprofiteren van de Drentse Zonneroute A37

Wij besluiten

1. In te stemmen met het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37;
2. Het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 ter vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad.

Want

- 1.1 *Het meedoen aan en meeprofiteren van de energietransitie door inwoners is het uitgangspunt in het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37*
Het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 heeft als uitgangspunt het meedoen en meeprofiteren van de inwoners van Hoogeveen, Coevorden en Emmen aan en van de Drentse Zonneroute A37. Door dit in een beleidskader op te nemen en deze vast te stellen als gemeente, is het voor onze inwoners duidelijk wat de Drentse Zonneroute A37 voor hen kan betekenen en welke rol zij in het project kunnen spelen en voor de toekomstige ontwikkelaar van de Drentse Zonneroute A37 is duidelijk wat van hem verwacht wordt ten aanzien van participatie. Het beleidskader moet hiermee het project weer een stap dichterbij brengen. Dat is van belang, omdat het project voor een grote mate bijdraagt aan de resterende ambitie voor opwekking van duurzame energie die de gemeente Hoogeveen in het kader van de RES heeft uitgesproken.
- 1.2 *Het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 maakt het mogelijk te sturen op procesparticipatie, financiële participatie, lokaal eigendom en de verdeling van de baten van de Drentse Zonneroute A37 op basis van lokale wensen en uitgangspunten*
In het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 zijn eisen verwerkt met betrekking tot financiële participatie, lokaal eigendom en procesparticipatie. Dit beleidskader zorgt er daarmee voor dat het voor de toekomstige ontwikkelaar van de Drentse Zonneroute A37 duidelijk is wat van hem verwacht wordt ten aanzien van participatie. Het gaat hierbij wel om een inspanningsverplichting. Omdat participatie niet als ruimtelijk relevant wordt gezien in de Wro en Wabo, heeft de gemeente geen instrumenten om participatie te verplichten. Gemeenten kunnen inspanning eisen en het is wenselijk de gewenste inspanning vorm te geven, zodat een en ander niet afhankelijk is van de inzet en aanpak van een ontwikkelaar. Met dit beleidskader wordt daarin voorzien. Daarom is gekozen dit beleidskader een plek te geven in de tenderprocedure. De Drentse Zonneroute A37 wordt ontwikkeld op Rijksgrond. Het Rijk moet de grondposities door middel van een tenderprocedure openbaar en transparant aanbieden aan de markt. Dit beleidskader geeft het Rijk de mogelijkheid om in de tenderprocedure voor de grond een partij te selecteren die zo goed mogelijk aan de eisen uit het beleidskader kan voldoen. Het Rijk mag namelijk geen zelfstandige eisen stellen, maar mag wel verwijzen naar vastgesteld gemeentelijk beleid. Om via de tenderprocedure te kunnen sturen op de invulling van financiële participatie en

procesparticipatie is een gemeentelijk beleidskader nodig.

- 1.3 *Het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 sluit aan bij de afspraken die gemaakt zijn in de RES 1.0 regio Drenthe*
De gemeenten Hoogeveen, Coevorden en Emmen onderschrijven de ambities uit het Klimaatakkoord en de RES 1.0 regio Drenthe over draagvlak en participatie. De in de RES 1.0 regio Drenthe opgenomen definitie van lokaal eigendom is overgenomen in het kader, net als het streven naar 50% lokaal eigendom. Dit betekent dat dit algemene streven een plek krijgt in de openbare tenderprocedure voor de Drentse Zonneroute A37. Rekening houdend met enerzijds de draagkracht van de omgeving om een substantieel aandeel lokaal eigendom te realiseren en anderzijds met een mate van lokaal eigendom die vrijwel zeker door marktpartijen gedragen kan worden, is er een minimale ondergrens van 20% lokaal eigendom in aanvulling op het algemene streven opgenomen in het beleidskader.
- 1.4 *De in het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 opgenomen vorm van lokaal eigendom komt vanuit de betrokken energiecoöperaties zelf*
Het project Drentse Zonneroute A37 is te groot, complex en risicovol voor lokale energiecoöperaties om (in gedeelten) zelf te ontwikkelen, bouwen, beheren en exploiteren. Het aanbod voor lokaal eigendom moet daarom worden gedaan in de vorm van aandelen in de rechtspersoon (meestal een projectBV) die ontwikkeling, beheer en exploitatie van de Zonneroute onder zich heeft. De coöperaties worden op die wijze mede-eigenaar van het totale project en delen evenredig in de opbrengsten van de totale Zonneroute, zonder de ontwikkelrisico's en financiële risico's van het project volledig te dragen. Deze invulling van lokaal eigendom, door middel van een koepel van energiecoöperaties in een projectBV, is door de coöperaties zelf aangedragen. Tijdens de marktconsultatie op 7 juni 2022 kwam naar voren dat dit ook voor ontwikkelaars de meest wenselijke vorm van lokaal eigendom is.
- 1.5 *De in het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 afgebakende omgeving komt voort uit de postcoderoosystematiek en het proces met de lokale energiecoöperaties*
Om (toekomstige) discussies te vermijden over de begrenzing van het gebied dat financieel kan meeprofiteren van de Zonneroute, wordt aangesloten bij de enige beschikbare, geaccepteerde en objectieve systematiek voor het bepalen van de relatie tussen een zonnepark en de lokale opbrengsten daarvan: de postcoderoosystematiek. Uitwerking van de postcoderoosystematiek leidt echter in enkele gebieden tot een onlogisch beeld. Samen met de lokale initiatieven zijn postcodes aan het gebied toegevoegd. De opbrengsten van lokaal eigendom moeten door de lokale coöperaties worden verdeeld en besteed in de omgeving van de Drentse Zonneroute A37. Daarnaast worden alle inwoners, bedrijven en instellingen die gevestigd zijn binnen de gemeentegrenzen van Hoogeveen, Coevorden en Emmen in de gelegenheid gesteld via de coöperaties mee te investeren en mede-eigenaar te worden.

Maar

- 1.1 *Het zou kunnen dat het de omgeving niet lukt invulling te geven aan het aanbod voor lokaal eigendom*
Het project Drentse Zonneroute A37 is groot, complex en risicovol. Voor invulling van lokaal eigendom moet er vanuit de omgeving een groot bedrag opgehaald worden om te kunnen investeren in het project. Het kan voorkomen dat dit niet lukt. Als dit niet lukt, zou een deel van de opbrengst van de Drentse Zonneroute A37 toch ten goede moeten komen aan de omgeving. Er wordt daarom een Omgevingsfonds ingericht als terugvaloptie voor het geval lokaal eigendom niet (volledig) kan worden ingevuld. De drie gemeenten zijn samen met de provincie Drenthe verantwoordelijk voor de inrichting van het Omgevingsfonds als terugvaloptie. De uitgangspunten voor een Omgevingsfonds zijn vastgelegd in het gemeentelijk beleidskader. In het geval dat het aangeboden percentage lokaal

eigendom niet volledig kan worden gerealiseerd, gaan de gemeenten ervan uit dat 5% van de jaarlijkse brutowinst (EBITDA) van het niet gerealiseerde percentage lokaal eigendom wordt afgedragen aan het Omgevingsfonds vanaf het eerste productiejaar. Dit percentage is gekozen omdat het naar het oordeel van de gemeenten vergelijkbaar is met de opbrengst van lokaal eigendom voor de omgeving én marktconform is in die zin dat de uitkomst niet substantieel afwijkt van wat gebruikelijk is bij afdrachten aan omgevingsfondsen. De bestedingsdoelen van het Omgevingsfonds worden in overleg met de omgeving vastgesteld.

Achtergrond

Tijdens de Klimaattop Noord-Nederland in 2017 hebben Rijkswaterstaat, de Provincie Drenthe, de gemeenten Hoogeveen, Coevorden en Emmen, Enexis Netbeheer en RENDO een intentieverklaring getekend tot verkenning van realisatie van de 'Drentse Zonneroute A37'. Het project is onderdeel van het pilotprogramma Hernieuwbare energie op Rijksgrond (de voorloper van programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER)), dat in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) wordt uitgevoerd.

Planfase

Na vaststelling van de 'Rapportage verkenning Zonneroute A37' en het tijdens verschillende bijeenkomsten samen met de omgeving opgestelde Esthetisch Programma van Eisen door de stuurgroep eind 2019, is in 2020 de planfase gestart. In de planfase worden belangrijke aspecten als milieueffecten, veiligheid, mogelijkheden om de opgewekte stroom te kunnen transporteren via het elektriciteitsnetwerk, de businesscase en de uitwerking van de locaties en het ontwerp verder onderzocht en uitgewerkt. De doelen voor de planfase zijn als volgt geformuleerd:

- Gedurende de planfase wordt gezamenlijk gewerkt aan het proces om te komen tot een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) inclusief MER – beoordeling in 2022, waarmee de Drentse Zonneroute A37 planologisch mogelijk wordt gemaakt. Het breed gedragen EPvE is hierbij leidend.
- Gedurende de planfase wordt tevens onderzoek gedaan naar de mogelijkheid tot het aansluiten van de Drentse Zonneroute A37 op het elektriciteitsnet van RENDO en Enexis, in het belang van heel Zuidoost-Drenthe.
- Het proces wordt in verbinding met de omgeving (bewoners, bedrijfsleven en andere betrokkenen) ingericht. Doel is dat omgeving en initiatiefnemers met trots kunnen (mee)werken aan de planfase van de Drentse Zonneroute A37.

Inmiddels is het PIP vastgesteld, maar er is beroep ingediend bij de Raad van State. Het is nog niet bekend wanneer een uitspraak volgt.

Onderdeel planfase - opdracht Participatieplan Drentse Zonneroute A37

Op 17 december 2020 heeft de stuurgroep van het project tevens de opdracht gegeven om tot een gezamenlijk Participatieplan Drentse Zonneroute A37 te komen. Op 14 januari 2022 is vervolgens een notitie met uitgangspunten voorgelegd aan de stuurgroep, die daarop aangaf de uitgangspunten te onderschrijven en ze verder uitgewerkt te willen zien.

Deze opdracht wordt uitgewerkt in drie onderdelen:

- Een Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37, vast te stellen door de raden van de gemeenten Hoogeveen, Coevorden en Emmen. Het gemeentelijk beleidskader is het inhoudelijk hart van het participatieplan.
- Bijdragen aan het oprichten van een koepel van lokale energiecoöperaties in Hoogeveen, Coevorden en Emmen. Een koepel is nodig om lokale energiecoöperaties positie te bieden in de realisatie van in de tenderprocedure voor de Drentse Zonneroute A37. Het oprichten van een Koepel A37, als samenwerkingsverband van lokale energiecoöperaties, boekt goede voortgang. Naar verwachting kan de Koepel A37 formeel worden opgericht in de eerste helft van 2023.
- Het verwerken van het gemeentelijk beleidskader in de tenderprocedure en tenderdocumenten. Daarmee kan gestart worden na vaststelling van het gemeentelijk beleidskader en formele oprichting van de Koepel A37, tussen begin 2023 en begin 2024.

Het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 is nu gereed voor besluitvorming na een uitvoerig proces met de drie gemeenten, de provincie Drenthe, Rijkswaterstaat, het Rijksvastgoedbedrijf, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en de lokale energiecoöperaties. Tijdens de marktconsultatie op 7 juni 2022, waar een afvaardiging van de energiecoöperaties ook aanwezig was, is ook waardevolle informatie opgehaald. Vanuit Hoogeveen is energiecoöperatie De Groene Wieken betrokken bij het proces. De drie gemeenteraden zijn over het proces en de uitgangspunten geïnformeerd tijdens een gezamenlijke sessie op 26 september jl.

Planning vervolg

Na vaststelling van het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 zal het stuk worden verwerkt in de tenderdocumenten. In 2023 moet de voorbereiding van de tender afgerond worden, zodat de tender in 2024 kan gaan lopen. Het is de bedoeling dat de Koepel A37 in 2023 vorm krijgt en opgericht wordt, zodat de Koepel ook haar plek kan innemen. De realisatie van de Drentse Zonneroute A37 is gepland van 2025 tot 2027, zodat de Zonneroute in 2027-2028 operationeel kan zijn. Dit loopt overigens gelijk op met de geplande uitbreidingen van het elektriciteitsnet.

Rollen gemeente Hoogeveen

Binnen het project Drentse Zonneroute A37 heeft de gemeente Hoogeveen verschillende rollen, mede afhankelijk van de verschillende projectstadia. Met betrekking tot de (financiële) participatie in de Drentse Zonneroute is de gemeente met het Beleidskader Participatie kaderstellend. Om een zo groot percentage lokaal eigendom in Hoogeveen te realiseren speelt de gemeente na vaststelling van dit kader een stimulerende en aanjagende rol met als doel onze inwoners te helpen verduurzamen en een zo groot mogelijk deel van de opbrengsten terug te laten vloeien naar het gebied. Dit doen we door coöperaties te ondersteunen bij de oprichting, of coöperaties te helpen met het verder ontwikkelen. Tot slot is de gemeente bevoegd gezag voor het afgeven van, en de handhaving van, de benodigde omgevingsvergunning voor realisatie van de Zonneroute.

De financiële gevolgen zijn

Het vaststellen van het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 heeft geen directe financiële gevolgen. Wel is met de lokale energiecoöperaties afgesproken dat de drie gemeenten hen ondersteunen in het proces om te komen tot een Koepel A37. De drie gemeenten zullen hier tijd en middelen voor vrijmaken. De benodigde middelen hiervoor zijn beschikbaar vanuit het budget energietransitie kostenplaats 4074001800.

Alternatieven

Een alternatief is niet in te stemmen met het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 en het kader niet ter vaststelling aan te bieden aan de gemeenteraad. Dit is niet wenselijk, omdat zonder beleidskader er niet gestuurd kan worden op proces- en financiële participatie en lokaal eigendom. Het Rijk mag zelf geen eisen stellen, maar wel verwijzen naar vastgesteld gemeentelijk beleid. Gemeenten kunnen inspanning eisen en het is wenselijk de gewenste inspanning vorm te geven, zodat een en ander niet afhankelijk is van de inzet en aanpak van een ontwikkelaar. Met dit beleidskader wordt daarin voorzien.

Een ander alternatief is het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 in gewijzigde vorm vast te stellen. Dit is ook niet wenselijk, omdat er in de stuurgroep van de Drentse Zonneroute A37 is afgesproken tot een gelijkkluidend beleidskader te komen voor de drie gemeenten. Wijzigingen zullen door alle drie gemeenten vastgesteld moeten worden. Bovendien komt de vorm van lokaal eigendom vanuit de lokale energiecoöperaties zelf en zijn de uitgangspunten getoetst aan de markt.

Communicatie

Het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 moet vastgesteld worden door de raad. Na besluit van het college worden de betrokken energiecoöperaties en andere overheden geïnformeerd. Het proces met de energiecoöperaties om te komen tot een Koepel A37 loopt.

Bijlagen

Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37

Raadsvoorstel 'Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37'